

## KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

### Az osztrák középiskolai tanárképzés és tanárvizsgálatok.<sup>1</sup>

Ausztriában a középiskolai tanárképzésnek elméleti részét az egyetemek végzik, mert a bölcsészettudományi karok a tudományos kutatáson kívül közvetett feladatuknak ismerik el azt is, hogy előkészítést adjanak egy csomó oly pályára, amely tudományos képzettséget kívár. E karok tehát a tudományos kutatókon és a főiskolai tanárokon kívül középiskolai tanárokat is képeznek, továbbá levéltárosokat, könyvtárosokat, múzeumi és más tudományos tisztviselőket is.

A középiskolai tanárképzést és tanárvizsgálatokat legutóbb 1928-ban szabályozta egy miniszeri rendelet. E szerint a középiskolai tanári képesítést az egyetemi városokban működő állami tanárvizsgáló bizottságok előtt lehet megszerezni.<sup>2</sup> A középiskolai tanárvizsgálat négy részből áll: 1. a szaktárgyakból készített házi és 2. zárthelyi dolgozatokból, 3. a szaktárgyakból teendő szóbeli vizsgálatból és 4. a pedagógiai vizsgálatból. Idegen nyelvi szakos jelöltek szóbeli vizsgálatra vannak kötelezve a tanítás nyelvéből is. E vizsgálaton azt kell igazolniuk, hogy a tanítás nyelvének grammatikai szerkezetét és stilisztikai sajátosságait oly mértékben ismerik, hogy tudományosan össze tudják hasonlítani a szaktárgyukként szereplő idegen nyelvet a tanítás nyelvével és fordítás közben el tudják kerülni tanítványaikkal azokat az anyanyelvi hibákat, amelyek az idegen nyelvek tanulása alkalmával könnyen létrejönnek.

Tanárvizsgálatra bocsátásért hét érvényes egyetemi félév alapján lehet folyamodni, s ekkor tüzi ki a bizottság a házi dolgozatok tárgyát. E dolgozatok elfogadása esetén a nyolcadik érvényes félév befejezése után lehet folytatni a vizsgálatot a zárthelyi írásbelivel és a szóbeli vizsgálattal. A vizsgálatra bocsátásnak természetesen egyik feltétele az, hogy a jelölt kellő mértékben és eredményesen tanulmányozta szaktárgyait és a legközelebbi rokon szakokat. Továbbá minden tanárjelölt hallgatni köteles egyetemi éve alatt egy-egy, legalább háromórás neveléstani-oktatástani és neveléstörténeti előadást, két, legalább háromórás előadást a filozófiából, mégpedig az egyiket okvetlenül a lélektan köréből (különös tekintettel az ifjúság lélektanának kérdéseire), ezenkívül hallgatni köteles — legelőszérűbben tanulmányainak harmadik vagy negyedik évében — szaktárgyainak módszertanát, tetszésszerinti időben egy testnevelési és

<sup>1</sup> Ez a vázlatos ismertetés a következő műre támaszkodik: *Studienführer für die philosophische Fakultät der Universität Wien*. Im Auftrage des Professorenkollegiums zusammengestellt von Univ.-Prof. Dr. Richard Meister. 2. ergänzte Auflage. Österreichischer Bundesverlag für Unterricht, Wissenschaft und Kunst. Wien und Leipzig, 1928.

<sup>2</sup> A szakcsoportok között ilyen is van: földrajz és német vagy a középiskolákban tanított valamely élő idegen nyelv. Egyik szaktárgyat a torna is választható, csak az ábrázoló geometriát és a filozófiát nem lehet a tornával összekapcsolni.

iskolaegészségtani előadást, úgyszintén egy előadást a német nyelvről. A szaktárgyak módszertanából és az iskolai egészség-tanból colloquiumi bizonyítványt is kell a tanárvizsgálatra bocsátást kérő folyamodványhoz mellékelni. Az első féléves hallgatóknak nyomtatékosan ajánlja a szabályzat a középiskolai tanári hivatás feladatairól szóló bevezető előadás hallgatását is.

Minden házi dolgozat elkészítésére háromhónapi idő van engedélyezve. Ezt az időt a bizottság elnöke két ízben 3—3 hónappal meghosszabbíthatja, de további meghosszabbítást már csak a miniszter adhat, ha a bizottság javasolja. Minden ilyen meghosszabbítást a határidő lejárta előtt kell a jelöltnek kérnie. Az elfogadott házi dolgozatok érvényessége megszűnik, ha a jelölt az elfogadástól számított két év alatt nem jelentkezik a zárthelyi írásbeli és a szóbeli vizsgálatra. A két házi dolgozatot egyszerre kell beadni, a zárthelyi és a szóbeli vizsgálatot azonban két részletben is le lehet tenni: először az egyik tárgyból, azután a következő vizsgálati időszak alkalmával a másik szaktárgyból. A zárthelyi vizsgálatok elkészítésére engedélyezett idő általában 8—8 óra, két részletre osztva: d. e. 4 óra, d. u. 4 óra, közben megfelelő szünet. Délelőttre is, délutánra is külön-külön részletfeladat van kitézve.

A szóbeli vizsgálatok nem nyilvánosak, de a bizottság elnöke böcsészettanhallgatóknak és tanárjelölteknek megengedheti a szóbeli vizsgálatok hallgatását. A pedagógiai vizsgálat csak szóbeli s a szaktárgyakból való szóbeli vizsgálattal együtt vagy utána lehet letenni. Tárgya: a) neveléstörténet, nevelés-és oktatástan, Ausztria és a német birodalom művelődésügyének szervezete; b) általános lélektan, a gyermek- és az ifjúkor lélektana. A képesítő bizonyítvány magában foglalja a házi és a zárthelyi dolgozatok tételét is, nemkülönb az egyes részlettárgyakból kapott érdemjegyeket.

A jelölteknek a középiskolai tanári hivatás gyakorlatába való bevezetése Ausztriában nincs egységesen szervezve. A tanárvizsgálat letétele után a jelöltek vagy valamely középiskolai pedagógiai szemináriumban szerzik meg gyakorlati kiképzésüket mint próbaéves tanárok, ezt nevezik kibővített próbaévnak (*erweitertes Probejahr*), vagy pedig ha nincs módjukban ilyen középiskolai szemináriumba belépni, úgynevezett egyszerű próbaévet kell eltölteniök (*einfaches Probejahr*). Középiskolai szemináriumok elsősorban az egyetemek székhelyén, de más városokban is szervezhetőek s egy-egy középiskolával vannak kapcsolatban. A beosztásért folyamodóknak tisztiorvosi bizonyítvánnyal kell igazolniok a tanári pályára való testi alkalmasságukat. A próbaévet az iskolai évnél második felével csak kivételképp lehet megkezdeni. Egy-egy szemináriumba rendszerint csak nyolc jelölt osztható be, de szeminárium szervezéséhez legalább négy jelölt szükséges. Egy-egy szaktanár mellett egyszerre csupán két jelölt lehet, három vagy legföljebb négy csak szigorú kivételképpen. A szeminárium vezetője (rendszerint az iskola igaz-

gatója) és a kijelölt szaktanárok vezetik be a próbaéves tanárokat a középiskolai tanári hivatás gyakorlatába. E célra szolgálnak a rendszeres óralátogatások, a próbatanítások (hetenként egyszer-kétszer a vezető szaktanár jelenlétében és felügyelete alatt, 3—4 hetenként egyszer valamennyi beosztott próbaéves tanár és minden vezető szaktanár, valamint az igazgató jelenlétében), az önálló tanítások (rendesen a második félévtől kezdve), végül a heti közös megbeszélő értekezletek és a vezető szaktanárokkal szintén hetenként egyszer tartandó külön értekezletek. Az ú. n. egyszerű próbaévet oly középiskolában töltik a jelöltek, amely nincs kapcsolatban szemináriummal. Ily helyeken a jelöltek száma rendszerint csak négy. A gyakorlati kiképzés nagyjában itt is olyan, mint a szemináriumokban, de nincsenek az összes jelöltek és vezető szaktanárok jelenlétében tartandó próbatanítások (*Lehrauftritte*) és hiányoznak a közös megbeszélő értekezletek. A próbaév eredményes eltöltéséről is bizonyítványt kapnak a jelöltek, s a középiskolai tanári képesítés csak ezzel válik teljessé. Tanárvizsgálatot már letett egyének szükség esetén próbaév nélkül is alkalmazhatók önálló tanári minőségben.

A középiskolai tanári képesítő bizonyítvány érvényessége megszűnik, ha tulajdonosa a bizonyítvány keltétől számított öt év alatt nem tölti el próbaévet vagy nem lép tanári szolgálatba, valamint akkor is, ha öt évnél hosszabb időre megszakítja tanári szolgálatát. Ez a rendelkezés nem vonatkozik azokra, akik valamely fősokolában tanársegédek. Az érvényét veszített képesítő bizonyítványt újra érvényesíttetni lehet, ha birtokosa igazolja a tanárvizsgáló bizottság előtt, hogy az érvénytelenítést okozó idő alatt tudományos vagy didaktikai tevékenységet fejtett ki. Ha a bizottság nem fogadja el az igazolást, új vizsgálatot kell tenni. Ez alkalommal a házi dolgozatok elengedhetők, a zárt-helyiek és a szóbeli vizsgálat azonban nem. A már egyszer érvényesnek elismert próbaévet nem kell megismételni.

*Nagy J. Béla.*

## IRODALOM.

Kornis Gyula: *Az államférfi. A politikai lélek vizsgálata.* I—II. 8-r., 306 + 331 l. Budapest, 1933. Franklin-Társulat.

A két hatalmas kötetre osztott mű az utóbbi évtizedek magyar tudományos termésének egyik legerettebb alkotása, sőt mint lélekrajz már arányainál, még inkább gazdag tartalmánál, világosságánál, szemléletességénél s ennek következtében nem utolsó sorban érdekességénél fogva a nemzetközi tudományos irodalomban is pártját ritkítja. A magyar tudományos élet megbecsülését nagyban elősegítené, ha ez a harmonikus „opus” valamelyik világnyelven is mentől hamarabb reprezentálhatná a magyar tudomány teljesítőképeségét.

A munkának gazdag anyaga, emelkedett történetfilozófiai álláspontja, plasztikus stílusa és gondos ökonómiaja ellenére legfőbb érdeme mégis talán